

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

(חבקות ג' ו')

פרשת דברים-חזון

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות לחג	לוח אור החיים
21:13	20:19	19:28*	י-ם
21:10	20:17	19:26	ת"א
21:14	20:19	19:29	חיפה
21:10	20:17	19:26	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 19:08

אחל תת פחדך

ששה ימים שלא ראו איש תחתיו, וא"כ אם התורה היתה מתפעלת מכך שעמדה חמה למשה רבנו יום אחד כשיצא להלחם באמורי, היה נראה ח"ו שמה שהיה ביציאת מצרים לא היה כל כך]. ואילו יהושע בן נון לרומם אותו פרסם הכתוב את עמידת החמה ובוהו יצא שומעו בכל הארץ. [ולזה נראה שהיה לומד בגזירה שווה של "אחל", לשון התחלה, שזו תחילת מעשיו של יהושע ולכן אצלו נאמר במפורש ונלמד ממנו למשה רבנו].

ועוד נראה לחלק שאצל משה רבנו הקב"ה כבר מודיע לו עוד טרם צאתו למלחמה בסיחון שהוא עתיד לעשות לו נס כזה שהחמה לא תשקע, וזאת אע"פ שמשה רבנו לא ביקש זאת, וזה בגדר מתנה מאת ה' יתברך, ולכן אין ראוי לפרסם זאת שזה לא בא מכוחו ותפלתו. ואילו אצל יהושע זה בא לו על ידי תפילתו באמצע המלחמה, וא"כ הכל בא מזכותו וכח תפלתו, וראוי הוא שיתפרסם מעשה ויכתב לדורות. [ולדרך זאת אנו לומדים מגזירה שווה של "תת", שזה היה בגדר מתנה למשה רבנו, ולכן נזכר ברמז].

ועוד נראה לכאור שבאמת הכל היה לצורך יהושע בן נון, שהרי התורה אומרת לנו בפרשתנו אשר ישמעו שמעך ורגזו וחלו מפניך, וצריך להבין למי הכוונה, בודאי לעמים שהיו בארץ ישראל שהם עתידים לבוא עליהם למלחמה, והלא משה רבנו אינו נכנס לארץ, ומהו אשר ישמעו שמעך, אדרבה כאשר ישמעו שמת משה רבנו יאמרו שליהושע לא תעמוד החמה שרק למשה עמדה, אבל הענין הוא שמשה רבנו בעצם הכין את הדרך ליהושע ולהצלחת עם ישראל, ועל ידי נצחוננו עלתה קרנם של ישראל ואז בבוא העת יפחדו מפניהם, ולכן התורה רק רמזה זאת במשה אבל את העיקר כתבה אצל יהושע, שהכל היה בשביל שיפחדו ממנו. [ולדרך זה אנו לומדים מגוף הפסוק אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שְׁמֵעָךְ וְרָגְזוּ וְחָלּוּ מִפְּנֵיךְ, אימתי רגזו וחלו מפניך בשעה שנקדמה לו חמה למשה, אבל העיקר יהיה בבוא העת כאשר ילחם יהושע ולכן נזכר ברמז בגוף הפסוק ולא במפורש].

ולפי כל אחד מהטעמים יתבאר גם מדוע לא רמזה זאת התורה למעלה בפרשת חוקת, וסיפריה זאת ברמז רק כעת בספר דברים, לפי הטעם הראשון שכן במקומו לא ראתה לנכון להתפעל מדבר זה שהוא קטן אצל משה רבנו, [ואפשר כאמור שאם נבוא להתפעל מכך ח"ו שלא יכחישו את הדברים הגדולים יותר], ורק לאחר כמה חודשים כאשר משה רבנו עומד לפני פטירתו מרמז לנו על כך בתורה שמי שידוע ומבין יבין את רמזותיו. ולפי הטעם השני שנעשה מאלינו בלא בקשת משה רבנו, אין בו כל כך שבח למשה רבנו ולכן קודם פטירתו הזכירו ולא בשעת מעשה. ולפי הטעם השלישי שהעיקר היה בשביל יהושע, אז לכן דוקא כעת לפני שנפטר ומוסר את שבט ההנהגה בידי יהושע בן נון אז הוא מרמז לבני ישראל על הנס הנפלא שנעשה למשה, והכל לומר שהעיקר הוא יהושע שאצלו יכתב במפורש.

אחים יקרים, למדנו סך הכל פסוק אחד בתורתנו הקדושה, וראינו בו כמה דברים נפלאים הוא טומן בחובו, וכל זה לפי שכלנו הקטן, ולא לפי עמקות התורה באמיתות, בואו ונעסוק בתורה בכל כוחנו מתוך אהבה וחיבה גדולה, וכמו שבזמנו חרבה ירושלים על שלא בירכו על התורה (ב"מ פ"ה:), וביארו המפרשים שלא עסקו בה מתוך הערכה ושמחה לחשיבות התורה, כשנעסוק בה מתוך שמחה נבנה את ירושלים לתפארה. אמן.

בסימנא טבא פותחים אנו שוב בספר דברים שכידוע נקרא משנה תורה, וכבר הזכרנו פעמים רבות שלמרות שענינו לחזור ולשנות על כל מה שעבר על עם ישראל, התורה מגלה לנו בספר זה פרטים רבים שהם חדשים ולא ידענו אודותם בחומשים האחרים, ולכן משה רבנו לפני פטירתו חוזר בציווי ה' יתברך ומבהיר את כל הדברים לבל תחסר התורה דבר ח"ו, במאמרנו זה נעמוד על אחד החידושים העצומים בהיסטוריה שנגלה לפנינו ברמז בספר דברים ולא ידענו אודותיו עד עתה.

הנה כאשר מגיעים ישראל לגבול סיחון מלך חשבון, סיחון יוצא לקראתם במלחמה וישראל נלחמים בו ויורשים את ארצו וכאשר מסופר בסוף פרשת חוקת, ואולם בפרשתנו נוסף דבר והוא שהקב"ה קודם לכן מצוהו ואומר לו (דברים ב', כ"ד וכ"ה) קומו סעו ועברו את נחל ארְנֹן רְאֵה נְתַתִּי בְיָדְךָ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשָׁבוֹן הָאֲמֹרִי וְאֶת אֶרְצוֹ הַחֵל רֶשֶׁת וְהַתְּגַר בּוֹ מִלְחָמָה. הַיּוֹם הַזֶּה אֶחָל תֵּת פְּתָדְךָ וְיִרְאָתְךָ עַל פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שְׁמֵעָךְ וְרָגְזוּ וְחָלּוּ מִפְּנֵיךְ.

והנה דרשו חז"ל (תענית כ.). שמשה רבנו נקדמה לו חמה, והיינו שהשמש עמדה במקומה והיום נתארך יותר מיום רגיל עד שגמר משה רבנו את מלחמתו, ולמדו זאת מן הפסוק הנזכר, הַיּוֹם הַזֶּה אֶחָל תֵּת פְּתָדְךָ וְיִרְאָתְךָ עַל פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שְׁמֵעָךְ וְרָגְזוּ וְחָלּוּ מִפְּנֵיךְ, רבי אלעזר למד בגזירה שווה מהמילה אחל, שכאן נאמר "אחל" תת פתדך ואצל יהושע נאמר (יהושע ג' ז') הַיּוֹם הַזֶּה אֶחָל גְּדָלְךָ, וכמו ששם עמדה לו חמה ליהושע כך עמדה חמה למשה רבנו. רבי שמואל בר נחמני גם למד זאת בגזירה שווה ממה שנאמר אצל משה רבנו "תת" פתדך, ואצל יהושע נאמר (יהושע י' יב) נאמר ביום "תת" ה' אֶת הָאֲמֹרִי וכו' ויאמר לעיני יִשְׂרָאֵל שְׁמֵשׁ בְּגִבְעוֹן דָּוָם. ורבי יוחנן למד זאת מגוף הפסוק ממה שנאמר אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שְׁמֵעָךְ וְרָגְזוּ וְחָלּוּ מִפְּנֵיךְ, אימתי רגזו וחלו מפניך בשעה שנקדמה לו חמה למשה. עכ"ד הגמרא. [ועיין במסכת ע"ז (כ"ה). שגם שם נאמרו דברים אלו, ושם הוחלפו השמות, ר' יוחנן למד בגזירה שווה מ"תת", וסתם הברייתא למדה מגזירה שווה מ"אחל", ור' שמואל בר נחמני למד מגופו של הפסוק. וצ"ע].

והשאלה המתבקשת היא מדוע נאמר לנו ברמז בתורה דבר כזה עצום, מדוע לא סיפרה לנו התורה שעמדה לו חמה למשה כשם שסיפרה לנו בספר יהושע במפורש שעמדה חמה ליהושע והגדילה זאת, ואדרבה לרוב הדעות אנו למדים את עמידת החמה למשה מיהושע, נמצא שתולים הרב בתלמיד, מה שלכאורה צריך להיות להיפך. [ולפני שנבאר יש עוד לשאול מדוע כל אחד למד זאת ממקום אחר ולא הסכימו כולם על לימוד אחד].

ונראה לבאר זאת בג' אופנים: תחילה כידוע משה רבנו נמצא בשנת הארבעים שלו, וכבר נתפרסם בעיני כל ישראל בניסים והנפלאות שנעשה עד עתה, המכות במצרים, וקריעת ים סוף, ונתינת התורה, והורדת המן ארבעים שנה, ובשנת הארבעים כשמתו מרים ואהרן גם הבאר ועניי הכבוד היו בזכותו (כמבואר בתענית ט.), ולעומת זאת יהושע רק בתחילת הנהגתו, ועוד לא שמענו עליו ניסים ונפלאות כאלה רבים, לכן אצל משה רבנו לרוב גדלותו הזכירה את התורה ברמז, שמעשה זה קטן לפי ערכו [ואפשר שאם התורה היתה מפרסמת דבר זה בגלוי זה היה מכהה את כל ניסי יציאת מצרים, שכן ביציאת מצרים היו ניסים מופלאים ובין היתר היה גם חושך

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהצלחת נדב סיקסיק וכל בני ביתו, ה' ישמרם ויחיים.

מחנות
לוח ניסן
מסכים וידידות
למנין מנות וידידות
077-2233565

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות לשבוע שחל בו תשעה באב

ל, שזו אבילות בצנעה ואבילות בצנעה בשבוע שחל בו, קל יותר מאבילות בצנעה לגבי אבל, ובמשנ"ב (ס"ק ב) הכריע שלצורך מצוה מותר, ובספר אור לציון (שם תשובה ד) כתב להתיר בשינוי כגון בשינוי או בידיו ואף בתשעה באב [בדומה לאבל שמותר אפילו תוך שבעה ע"י שינוי או ידיו, כמבואר בשו"ע (שם)], ובספר חזון עובדיה (ד' תעניות עמ' רכ"ז) התיר בשבוע שחל בו אפילו במספרים, שכן בתלמוד ובראשונים ובעלי השו"ע לא נזכר רק תספורת. ואמנם אם ציפורניו עודפות על בשרו, כתב הב"ח (דברים אות י"ג) שמותר ליטול ציפורניו אפילו בערב תשעה באב, ואם הוא אבל שחל יום ל' לאבלותו ביום תשעה באב, יטול ציפורניו העודפות ביום תשעה באב ולא ימתין לאחר תשעה באב. [ומכאן תוכחת מגולה לכל מגדלי הציפורניים, בין איש ובין אשה שאין ראוי לגדלם, והמגדלם עד שיהיו עודפות על הבשר, מגרה בעצמו את הציצונים ונכנס להרבה ספיקות הלכתיות מצד הציצה בנשילת ידים וטבילה].

ה. כמו כן מדין התלמוד (תענית כ"ט:) אסור לכבס בשבוע שחל בו תשעה באב, ויש בזה כמה חילוקים בראשונים, וכנ"ל שלא נאריך נאמר שכך פסקו הטו"ש"ע (ס"ת תקנ"א סעי' ג): שבוע שחל בו תשעה באב, אסורים לספר ולכבס, אפילו אינו רוצה ללבוש עתה אלא להניחו לאחר ט' באב, ואפילו אין לו אלא חלוק אחד, אסור. וכן המכובסים מקודם, בין ללבוש בין להציע בהם המטה. ואפילו מטפחות הידים והשלחן, אסור. עכ"ל. ואפילו לכבס בגדי הגוים אסור (שם סעי' ה). וגם אסור לכבס כסות הקטנים, מיהו בגדים שמלפפין בהם הקטנים לגמרי, ועושים בהם צרכיהם, ואפילו בגדי שאר קטנים נוהגים להקל. (שו"ע והרמ"א שם סעי' י"ד). וכתב האור לציון (שם סוף תשובה א') להקל בבגדי קטנים עד גיל שש שבע.

ו. כתבו האחרונים שמי שרוצה להחליף מלבושיו בשבוע שחל בו תשעה באב, יכול ללבוש קודם שבוע שחל בו תשעה באב את הבגדים למשך שעה אחת בכדי להוריד מעליהם שם מכובס, ולאחר מכן לפושטם ולהניחם בצד, וכן יעשה לכל בגדים שרוצה להחליפם, וכן למגבות ולמצעים וכיו"ב. ואולם בבגדים התחתונים, גופיה לבנים וגרבים, אחרונים רבים מקילים שמותר להחליפם וללבוש מכובסים [עיין בחזו"ע (ד' תעניות עמ' רכ"ט) שהעלה להקל ע"פ אחרונים רבים, ושכן דעת הגרש"ז אוירבך, והגר"ש אלישיב זצ"ל], ויש האוסרים ללבוש בגדים פנימיים הדבוקים לגוף מכובסים [כן משמע מהב"ח (דברים ו), וכ"כ האור לציון (ח"ג פרק כ"ז תשובה א'), וכן משמע מכל האחרונים שנתנו], ולשיטתם גם אותם יכין קודם השבת. [ולענ"ד אם יכול בקל לעשות כן, ראוי להיכנס ולצאת ידי חובת כל הדעות].

ז. הרחיצה מדין התלמוד מותרת בשבוע שחל בו, ואמנם נהגו הספרדים שלא לרחוץ בשבוע שחל בו תשעה באב (עיין בשו"ע ס"ת תקנ"א סעי' ט"ז כסברת ה"א השני), ואמנם מותר לספרדים לרחוץ במים קרים כל גופו, ואפילו עם סבון [כן כתב תורת המועדים (תעניות ס"ה) סעי' ז], וכן היקל האור לציון (שם תשובה ה) ברחיצת פניו ידיו ורגליו, או מויע הרבה אפילו כל גופו בקרים עם סבון]. והאשכנזים נהגו שלא לרחוץ מראש חודש אב ואפילו במים קרים (הרמ"א בהגה שם). ומי שנוהג לטבול בכל יום וקשה לו במים קרים, יכול לטבול במים פושרים ואפילו חמים (חזו"ע שם עמ' רמ"ד). [ואולם צריך להקפיד שיטבול ויצא אך לא יאריך שהוהו במים החמים, ובודאי שלא יעמוד שם לתענוג שזה אסור מדין המנהג לכל הדעות].

כידוע מנהגי ימים אלו, יש מהם שהם מדין התלמוד, שחכמים גזרו עליהם, ויש מהם שהם מדין מנהג, שנהגו בהם ישראל להחמיר על עצמם לשם אבילות, ומנהגים אלו אין לזלזל בהם ח"ו שכבר נהגו בהם מימות הראשונים, ומ"מ נדגיש בדברינו מהו מן הדין ומהו מנהג ומהו רק מצד חומרא.

א. מדין התלמוד (תענית כ"ט:) שבוע שחל בו תשעה באב אסור להסתפר, ותספורת האסורה היא בין בראשו או בזקנו או בכל שער שבו כדין אבל (הרמב"ן בתורת האדם, שו"ע ס"ת תקנ"א סעי' ג ו"ב), ואולם שער השפם שמעכב האכילה מותר לספרו (שם, שו"ע סעי' י"ג), ואסור לגדולים לספר את הקטנים (מהר"ם מרוטנבורג הל' שמחות כ"ה, שו"ע שם סעי' י"ד), והטעם משום חינוך להצטער על החורבן או משום עגמת נפש (תרו"ד ס"ת קנ"ב, משנ"ב שם ס"ק פ"א), והיינו שגורם לרואים אותו להצטער על החורבן. [וכמו שמבואר בגמרא (מ"ק י"ד:) לגבי אבילות שמקרים לקטן את בגדיו משום עגמת נפש לגדולים הרואים אותו כך ומרבים בכיה, שמשם למד הטעם לגבי תספורת בתרומת הדשן (שם)].

ב. כתב המשנ"ב (ס"ת תקנ"א ס"ק ע"ט) שאחד האיש ואחד האשה שוין לאיסור תספורת, ואפשר שיש להתיר באשה לגלח רבוי שער הצדעין. [ודבריו לקוחים מפרי מגדים (משב"ז שם ס"ק א'), ושם כתב שלמד זאת מדברי הב"ח ביורה דעה (ס"ת ש"ף) לגבי אשה לאחר שבעה, והנה המעיין שם יראה שכתב הטעם מפני שלא תהיה מנוולת בעיני בעלה, וא"כ היתר זה הוא דוקא לאשה נשואה, ומאידך הוא לאו דוקא לשער הצדעים, אלא לכל שער שרגילות הנשים להסירו כמבואר בב"ח שם, וא"כ גם שער השפם והלחיים והגבות מותרות הנשים להסירו בשבוע שחל בו]. וכ"כ להחמיר גם באשה בספר כף החיים (ס"ק מ"ז), ואמנם בספר אור לציון (ח"ג פרק כ"ז תשובה ג) כתב שכל זה למנהג האשכנזים, אך למנהג הספרדים מותרות הנשים לספר שערות ראשן בשבוע שחל בו תשעה באב. [ודימה זאת למה שהתיר בשו"ע (יר"ד ס"ת ש"ץ סעי' ה') לאשה להסתפר אחר שבעה, אלא שלאחר מכן התקשה שמדין כבוס שבאבל לאחר שבעה מותר ואילו בשבוע שחל בו תשעה באב אסור, והמעיין בדבריו יראה שלא השיב על כך, ולענ"ד אינו קשה שהרי שער השפם אסור לאבל בתוך שבעה, ומותר רק לאחר שבעה (כמבואר ביר"ד שם סעי' א'), ובכל זאת מותר בשבוע שחל בו (כמבואר בהלכה א'), וא"כ לגבי תספורת דימו אה"ל לאבל אחר שבעה, וא"כ כמו שנשים מותר לדעת השו"ע להסתפר אחר שבעה, כך בשבוע שחל בו. ועוד, שהרי הפמ"ג התיר הצדעים אפילו לאשכנזים ולמד זאת ממה שכתב הב"ח להתיר לאשה אחר שבעה להסיר שער הצדעים, וא"כ לספרדים שמותר לאחר שבעה לאשה להסתפר תהיה מותרת לספר כל שער ראשה. כן נלע"ד]. וכן עיקר, וכ"פ בילקוט יוסף (מועדים ד' תעניות עמ' רצ"ב הל' ב) [ע"ש שהאריך בדברי האחרונים בלימוד הרי"ף והעלה להקל].

ג. וכל זה לגבי תספורת אולם לגבי סירוק השערות, מותר לסרוק שערות ראשו בין אשה ובין איש, וכן שערות זקנו, כמבואר לגבי אבילות בשו"ע (יר"ד ס"ת ש"ץ סעי' ו'), שמותר אפילו לאבל בתוך שבעה. [וכן כתב במשנ"ב (ס"ק ב), ובשער הציון (ס"ק כ"ה) כתב שאין להחמיר בזה כלל מאחר שלגבי אבילות מבואר להקל, ובספר כף החיים (ס"ת תקנ"א ס"ק מ"ה) הביא בזה מחלוקת אחרונים שיש האוסרים לגמרי, ויש המתירים רק לאשה ולא לאיש, ויש שדעתם שכן לאיש להחמיר, ויש המתירים לכל, וסיים שכן הוא המנהג]. וכ"פ מרן הגר"ע יוסף זצ"ל בספריו [שו"ת יבי"א (ח"ד ס"ת ל"ד אות כ"א), שות יחו"ד (ח"ו ס"ת ל"ה), ועוד והובאו כולם בילקוט יוסף (שם עמ' ש"א)].

ד. הט"ז (ס"ת תקנ"א ס"ק י"ג) כתב שכשם שאסור להסתפר בשבוע שחל בו, כך אסור ליטול ציפורניו, [וכעין זה באבילות אסור ליטול ציפורניו כדרך כל ל' יום כמבואר בשו"ע (יר"ד ס"ת ש"ץ סעי' ז)], ואולם המ"א (ס"ק י"א) כתב שמותר ליטול ציפורניו [ואינו דומה לאבל תוך

